

REHABILITÁCIÓS FOGLALKOZTATÁS MAGYARORSZÁGON

2023. MÁRCIUS





MKIK GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁSKUTATÓ INTÉZET
INSTITUTE FOR ECONOMIC AND ENTERPRISE RESEARCH

AZ MKIK GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁSKUTATÓ INTÉZET OLYAN NONPROFIT KUTATÓMŰHELY, AMELY ELSŐSORBAN ALKALMAZOTT KÖZGAZDASÁGI KUTATÁSOKAT FOLYTAT. CÉLJA, HOGY ELMÉLETILEG ÉS EMPIRIKUSAN MEGALAPOZOTT ISMERETEKET ÉS ELEMZÉSEKET NYÚJTSON A MAGYAR GAZDASÁG ÉS A MAGYAR VÁLLALKOZÁSOK HELYZETÉT ÉS KILÁTÁSAIT BEFOLYÁSOLÓ GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI FOLYAMATOKRÓL.

AZ ELEMZÉST KÉSZÍTETTE

BACSÁK DÁNIEL, ELEMZŐ, MKIK GVI

KUTATÁSVEZETŐ

NÁBELEK FRUzsINA, ÜGYVEZETŐ, MKIK GVI

E-MAIL: FRUzsINA.NABELEK@GVI.HU

A KÉZIRAT LEZÁRVA

2023. MÁRCIUS 16.
BUDAPEST

1065 BUDAPEST LÁZÁR UTCA 10.

235-05-84

GVI@GVI.HU

[HTTP://WWW.GVI.HU](http://www.gvi.hu)

MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰ SZEMÉLYEK NYÍLT MUNKAERŐPIACI FOGLALKOZTATÁSI HELYZETE MAGYARORSZÁGON

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) elemzésében a Magyarországon működő vállalkozások megváltozott munkaképességű (a továbbiakban MMK) személyek¹ nyílt munkaerőpiaci foglalkoztatásával kapcsolatos tapasztalatait vizsgálja.

Az elemzésünkben szereplő adatok a GVI 2022 őszi „Rövidtávú munkaerőpiaci prognózis” kutatásából származnak, mely során 4387 hazai, legalább 10 főt foglalkoztató, versenyszférához sorolható vállalkozás válaszolt azzal kapcsolatban, hogy foglalkoztatnak-e MMK személyt,² ha igen, milyen tényezők segítik ebben őket, illetve milyen ösztönzők segítenék elő a jelenleginél több MMK munkavállaló foglalkoztatását.

A mintában mezőgazdasági, feldolgozóipari, építőipari, kereskedelmi és szolgáltató cégek³ szerepelnek. Az elemzésben használt létszámkategóriák megállapításakor figyelembe vettük, hogy a jelenlegi törvényi szabályozás értelmében a munkaadó a megváltozott munkaképességű személyek foglalkozási rehabilitációjának elősegítése érdekében rehabilitációs hozzájárulás fizetésére köteles, ha az általa foglalkoztatottak átlagos statisztikai állományi létszáma a 25 főt meghaladja, valamint az általa foglalkoztatott megváltozott munkaképességű személyek átlagos statisztikai állományi létszáma nem éri el a létszám 5 százalékát (kötelező foglalkoztatási szint).⁴

¹ A 2011. évi CXCI. törvény a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról (továbbiakban: Mmtv.) szempontjából megváltozott munkaképességű személy az, aki testi vagy értelmileg akadályozott, vagy akinek az orvosi rehabilitációt követően munkavállalási és munkahely-megtartási esélyei testi vagy szellemi károsodása miatt csökkennek. A törvény 22. §-a szerint a) akinek az egészségi állapota a rehabilitációs hatóság komplex minősítése alapján 60 százalékos vagy kisebb mértékű, b) aki legalább 40 százalékos egészségkárosodással rendelkezik, az erről szóló szakvélemény, szakhatósági állásfoglalás, hatósági bizonyítvány, minősítés időbeli hatálya alatt, c) akinek a munkaképesség-csökkenése 50-100 százalékos mértékű, az erről szóló szakvélemény időbeli hatálya alatt, vagy d) aki fogyatékosági támogatásban vagy vakok személyi járadékában részesül és a munkaszerződése szerinti napi munkaideje a 4 órát eléri.

A törvény elérhető itt: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100191.tv>

² Mivel a nyílt munkaerőpiaci foglalkoztatást vizsgáltuk, a mintából a megváltozott munkaképességű foglalkoztatottak aránya alapján kiszűrtük azokat a vállalkozásokat, melyeknek a rehabilitációs foglalkoztatás a profilja (azaz 50 százalékosnál magasabb a rehabilitációs foglalkoztatási arány).

³ A minta a szolgáltató szektor esetében a következő alágazatokat fedte le: Szállítás, raktározás; szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás; információ, kommunikáció; pénzügyi, biztosítási tevékenység; ingatlanügyletek; szakmai, tudományos, műszaki tevékenység, adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység; művészet, szórakoztatás, szabadidő; egyéb tevékenységek.

⁴ Mmtv. 7. fejezet.

Ezért a vizsgálatunkban külön kategóriát képeznek a 10–25 főt foglalkoztató, azaz rehabilitációs hozzájárulás fizetésére nem kötelezhető cégek.

Becslések szerint jelenleg összesen mintegy 150–160 ezer MMK munkavállaló van Magyarországon,⁵ többségük azonban akkreditált és/vagy állami, önkormányzati többségi tulajdonú cégnél dolgozik – rájuk (illetve a foglalkoztatóikra) jelen kutatás nem terjed ki, elemzésünkben kizárólag a MMK munkavállalók versenyszférában történő foglalkoztatását vizsgáljuk.

Az elemzés során kétféle súlyt használunk, attól függően, hogy az adott kérdés vállalati vagy munkavállalói fókuszú. A válaszoló vállalatok mintája előbbi esetben a regisztrált vállalkozások vállalatméret, régió (Kelet, Nyugat, Közép-Magyarország) és gazdasági ágak (mezőgazdaság, feldolgozóipar, építőipar, kereskedelem, szolgáltatások) szerinti megoszlására vonatkozóan, utóbbi esetben pedig az alkalmazottak fenti ismérvek szerinti megoszlására vonatkozóan reprezentatív. A súlyozási szempontokat egyszerre érvényesítettük. Az elemzésben a súlyozatlan elemszámokat tüntetjük fel – létszámkategória, gazdasági ágazat és tulajdonszerkezet szerinti bontásban a Mellékletben is közöljük őket.

⁵ https://ertekvagy.hu/hu/-/ha_megoldast_nem_is_de_tartalekot_jelenthet_a_magyar_munkaeropiacon_az_mmk_szemelyek_foglalkoztatasa?p_1_back_url=%2Fkereses%3Fq%3D150%2Bezer (utolsó letöltés: 2023.02.20.)

ÖSSZEFOGLALÓ

- A cégek 20 százaléka foglalkoztat legalább egy fő megváltozott munkaképességű személyt, ez az arány pedig nagymértékben függ a vállalat méretétől. Míg a 10–25 fős – tehát a rehabilitációs hozzájárulás megfizetése alól eleve mentesülő – cégek esetében ez az arány csupán 7 százalék, addig a 26–49 fős vállalkozásoknál már 37 százalék, az 50–249 fős vállalatoknál 50 százalék, a 250 fő feletti nagyvállalatoknál pedig 69 százalék.
- A legalább 10 fős, versenyszférához sorolt cégeknél foglalkoztatottak mindösszesen 1,6 százaléka megváltozott munkaképességű, és jól látható, hogy élesen elkülönül a 26 fő alatti (0,7 százalék) és 26 fő feletti cégek (1,7–1,8 százalék) rehabilitációs foglalkoztatási aktivitása. A gazdasági ágazatokat tekintve a szolgáltatások területén (2,1 százalék) és a mezőgazdaságban (1,8 százalék) a legmagasabb, a kereskedelemben (0,9 százalék) és az építőiparban (0,7 százalék) pedig a legalacsonyabb az MMK munkavállalók összesített foglalkoztatotti létszámhoz viszonyított aránya, tulajdonszerkezet alapján pedig egyértelműen a tisztán hazai tulajdonban lévő cégek azok, amelyek nagyobb arányban foglalkoztatják őket (2,5 százalék).
- A legalább 26 főt foglalkoztató, a rehabilitációs foglalkoztatásban résztvevő cégek 72 százaléka nem éri el az ötszázalékos kötelező foglalkoztatási szintet, azaz ők sem foglalkoztatnak elegendő MMK személyt ahhoz, hogy mentesüljenek a rehabilitációs hozzájárulás megfizetése alól.
- Az MMK munkavállalók foglalkoztatásában az alábbi tényezők játszanak fontos motivációs szerepet a cégeknél: a társadalmi felelősségvállalást 72 százalékuk, a rehabilitációs hozzájárulás megfizetése alóli mentességet 67 százalékuk, a szociális hozzájárulási adókedvezmény érvényesítését pedig 62 százalékuk nevezte meg. A munkaerőhiány mérséklését (54 százalék) és a szervezeti kultúra fejlesztését (51 százalék) a cégek mintegy fele jelölte meg, az MMK munkavállalók foglalkoztatásával kapcsolatos tájékoztatáson, érzékenyítő tréningen való részvételt viszont mindösszesen 36 százalékuk tekinti motivációs tényezőnek.
- A társadalmi felelősségvállalás, a szervezeti kultúra és az érzékenyítő tréningek, azaz a nem gazdasági tényezők jelentősége a vállalatméret növekedésével párhuzamosan emelkedett; az MMK munkavállalók alkalmazása elsősorban a szolgáltatások és a kereskedelem területén tekinthető a krónikus munkaerőhiány leküzdése egyik eszközének.
- A jelenleg még egyetlen MMK munkavállalót sem foglalkoztató cégek 22 százaléka vélekedik úgy, hogy a jövőben elképzelhető, hogy élni fog ennek a lehetőségével. Az erre való hajlandóság a vállalatméret növekedésével párhuzamosan emelkedik:

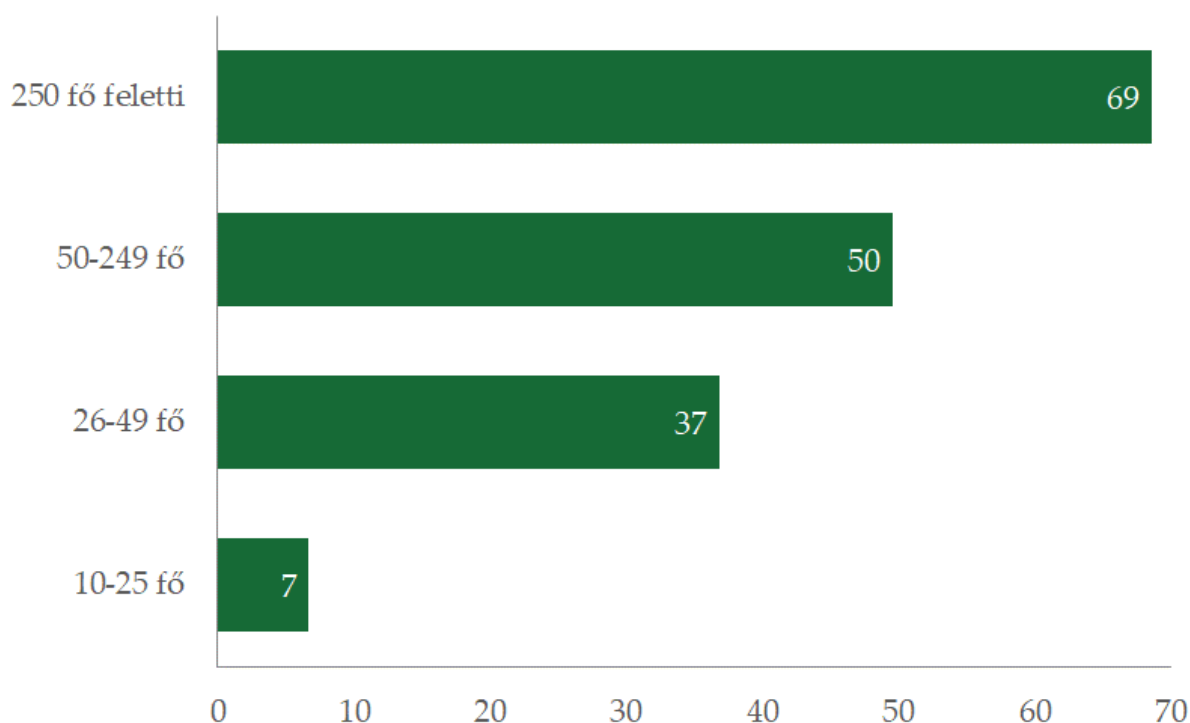
míg a 10–25 fős cégeknek csupán a 20 százaléka gondolja így, a 250 fő feletti nagyvállalatok esetében az arányuk már 32 százalék. Ágazati bontásban a rehabilitációs foglalkoztatástól nem elzárkózók aránya a szolgáltatások területén (29 százalék) és mezőgazdaságban (25 százalék) a legmagasabb.

- A rehabilitációs foglalkoztatástól távol maradás okaként a cégek 78 százaléka jelölte meg a megfelelő munkakör hiányát, és kétharmaduk véli úgy, hogy a rehabilitációs foglalkoztatáshoz szükséges feltételek (pl. akadálymentesítés, mentor) és a megfelelő képzettségű MMK munkavállalók is hiányoznak hozzá. A cégek 56 százaléka gondolja azt, hogy alacsonyabb az MMK munkavállalók munkateljesítménye, de hasonló arányban számoltak be arról is, hogy nincsen elegendő tapasztalatuk a rehabilitációs foglalkoztatást illetően.
- A rehabilitációs foglalkoztatás bővítését elősegítő tényezők közül az igénybe vehető adókedvezmény emelését említették a cégek a legnagyobb arányban (58 százalék), nem sokkal maradt el tőle a mentorálásra és a megfelelő munkakörülményekre nyújtott bér- és költségtámogatás (50 százalék), a harmadik helyen pedig az MMK munkavállalókat nyilvántartó szervezetek és a munkáltatók hatékonyabb összekapcsolása (43 százalék) áll. A rehabilitációs hozzájárulás összegének emelését a vállalatok mintegy 41 százaléka tartaná ösztönző tényezőnek, míg a hozzájárulás kiterjesztését a 26 fő alatti cégekre a cégek 36 százaléka. Az MMK munkavállalók munkaerőpiaci felkészítő tréningjeit a vállalatok alig egyharmada, az államilag támogatott érzékenyítő tréningeket pedig kevesebb mint negyede tartaná jelentős segítségnek.

A MUNKÁLTATÓK REHABILITÁCIÓS FOGLALKOZTATÁSI HAJLANDÓSÁGA

A cégek alig egyötöde foglalkoztat legalább egy fő MMK személyt, ez az arány pedig nagymértékben függ a vállalat méretétől. Míg a 10–25 fős – tehát a rehabilitációs hozzájárulás megfizetése alól eleve mentesülő – cégek esetében ez az arány csupán 7 százalék, addig a 26–49 fős vállalkozásoknál már 37 százalék, az 50–249 fős vállalatoknál 50 százalék, a 250 fő feletti nagyvállalatoknál pedig 69 százalék, azaz a foglalkoztatotti létszám növekedésével párhuzamosan nő az MMK személyek foglalkoztatásának esélye.

1. ÁBRA: MEGVÁLTOZOTT MUNKAKEPESSÉGŰ MUNKAVÁLLALÓK FOGLALKOZTATÁSÁNAK ARÁNYA VÁLLALATI SZINTEN, LÉTSZÁMKATEGÓRIA SZERINT, SZÁZALÉK



Forrás: GVI 2022

Megjegyzés: A válaszadók körét kizárólag a legalább 10 főt foglalkoztató, versenyszférához sorolt, nyílt munkaerőpiaci foglalkoztatást végző cégek alkotják.

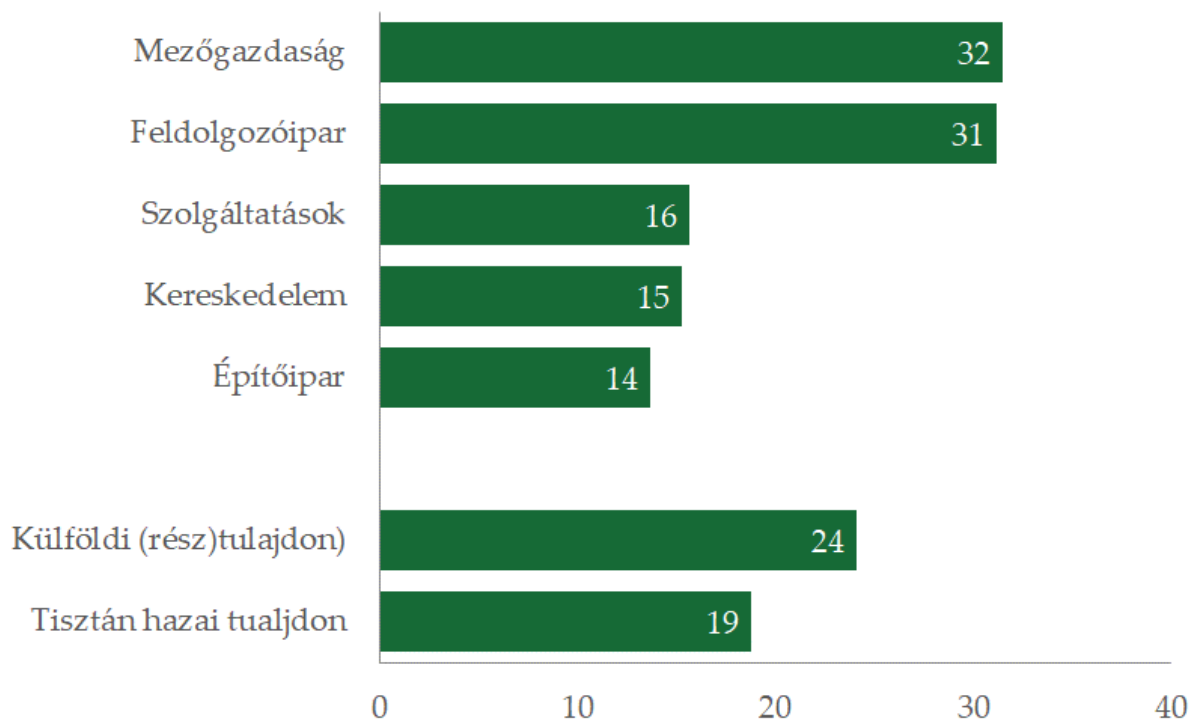
N=4387

Súlyozás: a válaszoló vállalatok mintája reprezentatív a vállalatméret, a régió és a gazdasági ágak szerint a regisztrált vállalkozások számára vonatkozóan.

Ha az adatokat gazdasági ágazonként vizsgáljuk, szintén szignifikáns eltérés tapasztalható. Vállalati szinten leginkább a mezőgazdaságban és a feldolgozóiparban jellemző a rehabilitációs foglalkoztatás (32, illetve 31 százalék), utána következnek a szolgáltatások (16 százalék), majd a kereskedelem (15 százalék) és az építőipar (14 százalék).

Tulajdonszerkezet szerint jól látható, hogy – szintén vállalati szinten – a külföldi (rész)tulajdonban lévő vállalkozások nagyobb valószínűséggel vesznek részt a rehabilitációs foglalkoztatásban, mint a tisztán hazai cégek, ugyanakkor ez szerkezeti okokkal is magyarázható, hiszen a külföldi (rész)tulajdonú vállalkozások jellemzően nagyobb létszámúak.

2. ÁBRA: MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰ MUNKAVÁLLALÓK FOGLALKOZTATÁSÁNAK ARÁNYA VÁLLALATI SZINTEN GAZDASÁGI ÁGAZAT ÉS TULAJDONSZERKEZET SZERINT, SZÁZALÉK



Forrás: GVI 2022

Megjegyzés: A válaszadók körét kizárólag a legalább 10 főt foglalkoztató, versenyszférához sorolt, nyílt munkaerőpiaci foglalkoztatást végző cégek alkotják.

$N_{\text{ágazat}}=4387$; $N_{\text{tulajdonszerkezet}}=4127$

Súlyozás: a válaszoló vállalatok mintája reprezentatív a vállalatméret, a régió és a gazdasági ágak szerint a regisztrált vállalkozások számára vonatkozóan.

Az, hogy adott vállalati kategóriában milyen gyakran fordul elő legalább egy fő rehabilitációs foglalkoztatása (vállalati szint), önmagában nem nyújt információt arról, hogy összességében mekkora létszámban, milyen arányban foglalkoztatnak MMK munkavállalókat a cégek (munkavállalói szint), azaz mennyire tekinthető rendszerszintűnek a rehabilitációs foglalkoztatás. Ezért a következőkben megbecsüljük azt is, hogy a vállalkozásoknál foglalkoztatott összes munkavállaló hány százaléka megváltozott munkaképességű.

Eszerint a legalább 10 fős, versenyszférához sorolt cégeknél foglalkoztatottak mindösszesen 1,6 százaléka megváltozott munkaképességű. Ez jelentősen

alacsonyabb arányszám, mint amekkora a megváltozott munkaképességűek számából – a KSH adatai szerint⁶ közel 500 ezer fő – következne, jelentős részük azonban jelenleg gazdaságilag inaktív. A rehabilitációs foglalkoztatásban rejlő munkaerőpiaci tartalékról több adat is árulkodik. Egyfelől az, hogy 2020. II. negyedévében – ez a legutolsó elérhető KSH-adat – a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatási aránya a munkaerőpiac egészét tekintve 27,5 százalék volt (126 ezer fő foglalkoztatott), míg a nem megváltozott munkaképességűeké 77 százalék (a munkanélküliségi ráta pedig ugyanezen csoportok esetében 9,8, illetve 4,5 százalék volt)⁷. Másfelől pedig az, hogy 2022-ben a rehabilitációs hozzájárulásból a központi költségvetésbe befolyt bevétel (mintegy 136 milliárd forint)⁸ alapján – ugyanebben az évben a hozzájárulás összege 1.800.000 Ft/fő/év volt – még 75 ezer fő MMK munkavállaló hiányzott a vállalkozásoknak előírt kötelező foglalkoztatási szint eléréséhez.

Jól látható továbbá az is, hogy élesen elkülönül a 26 fő alatti (0,7 százalék) és 26 fő feletti cégek (1,7–1,8 százalék) rehabilitációs foglalkoztatási aktivitása – a különbséget a rehabilitációs hozzájárulás fizetése alóli mentesülés is magyarázhatja. Ez egybevág Krekó és Scharle kutatási eredményeivel: a NAV vállalati adóbecslései alapján úgy találták, hogy „a közvetlenül a 25 fős mérethatár feletti vállalatoknak 2012-ben átlagosan lényegesen több megváltozott munkaképességű alkalmazottjuk volt (körülbelül 0,6), mint a határ alattiaknak (körülbelül 0,3). A jelentős hatás ellenére a megváltozott munkaképességű alkalmazottak száma a mérethatár felett is jóval elmarad a kötelező foglalkoztatási szinttől (ami egy 26 fős vállalatnál 1,3), és a helyzet érdemben 2017-ben sem változott.”⁹

A gazdasági ágazatokat tekintve a szolgáltatások területén (2,1 százalék) és a mezőgazdaságban (1,8 százalék) a legmagasabb, a kereskedelem (0,9 százalék) és az építőiparban (0,7 százalék) pedig a legalacsonyabb az MMK munkavállalók összesített foglalkoztatotti létszámhoz viszonyított aránya, tulajdonszerkezet alapján pedig egyértelműen a tisztán hazai tulajdonban lévő cégek azok, amelyek nagyobb arányban foglalkoztatják őket (2,5 százalék).

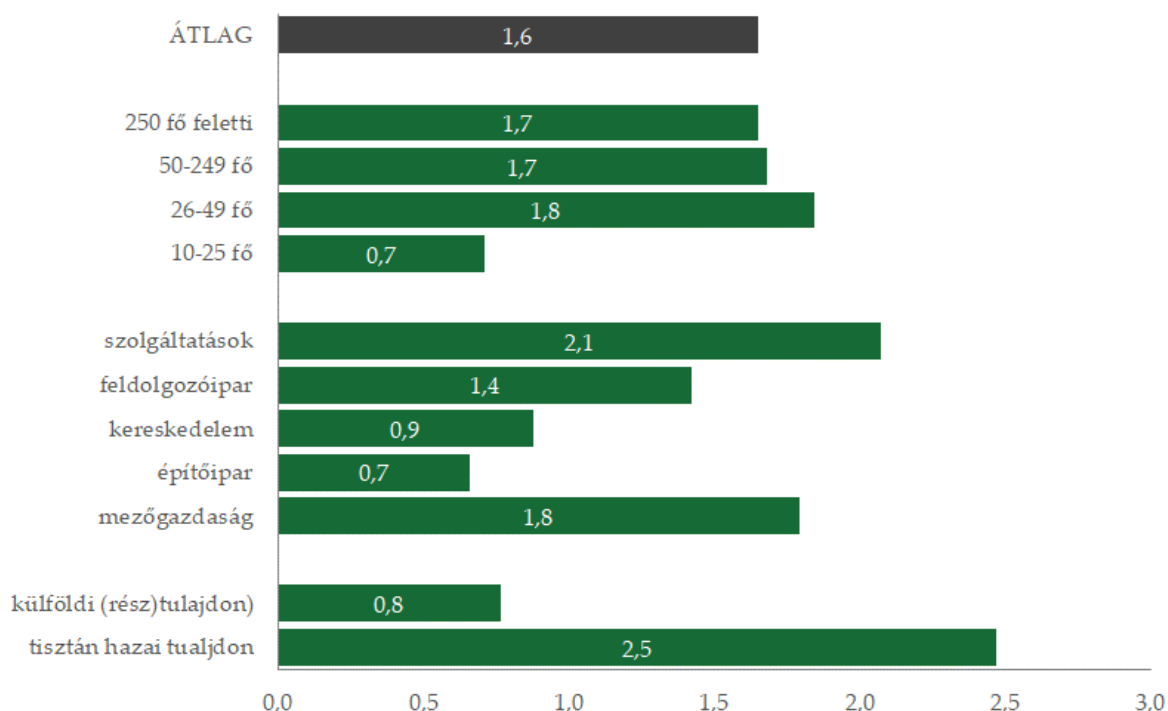
⁶ https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_megvamk9_16_01k.html (utolsó letöltés: 2023.02.15.)

⁷ https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_megvamk9_16_01k.html (utolsó letöltés: 2023.02.15.)

⁸ GVI-adatigénylés a NAV-tól (2023. 02.28.). A NAV 2021-es Évkönyve is hasonló nagyságrendről árulkodik: 2021-ben 113 milliárd forintos volt a költségvetési bevétel, ami 78 ezer fő MMK munkavállaló hiányát mutatta (<https://nav.gov.hu/kiadvanyok/evkonyvek/nav-evkonyv-2021>, utolsó letöltés: 2023.02.27.).

⁹ Krekó Judit–Scharle Ágota (2020): A kötelező foglalkoztatási kvóta és a rehabilitációs hozzájárulás. In: Fazekas-Elek-Hajdu (szerk.): Munkaerőpiaci Tükör 2019. pp. 186–187. KRTK KTI, Budapest.

**3. ÁBRA: MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰ MUNKAVÁLLALÓK FOGLALKOZTATÁSÁNAK ARÁNYA
AZ ÖSSZES FOGLALKOZTATOTTHOZ VISZONYÍTVA, SZÁZALÉK**



Forrás: GVI 2022

Súlyozás: a válaszoló vállalatok mintája reprezentatív a vállalatméret, a régió és a gazdasági ágak szerint az alkalmazásban állók számára vonatkozóan.

A fenti foglalkoztatotti arányok arra utalnak, hogy a legtöbb cég elmarad a megváltozott munkaképességűekre vonatkozó kötelező foglalkoztatási szinttől. A NAV adatszolgáltatása szerint 2022-ben az összes működő vállalkozás közül csaknem 12 ezer fizetett rehabilitációs hozzájárulást, ami a 25 fő feletti cégek mintegy 79 százalékát jelenti.¹⁰ Megvizsgáltuk, hogy azon 25 fő feletti cégek körében, melyek foglalkoztatnak megváltozott munkaképességű személyeket (legalább 1 főt), milyen gyakori, hogy a rehabilitációs foglalkoztatás szintje mégsem éri el a törvényben meghatározott ötszázalékos kötelező foglalkoztatási szintet. Úgy véljük, ezek azok a vállalkozások, melyeknél rövidtávon a legnagyobb esély van a rehabilitációs foglalkoztatás bővítésére, hiszen rendelkeznek már tapasztalattal ezen a területen. Esetükben a teljes hazai vállalati populációéhoz képest némileg alacsonyabb, összességében azonban továbbra is magas arányt láthatunk: 72 százalékuk maradt a kötelező foglalkoztatási küszöb alatt.¹¹

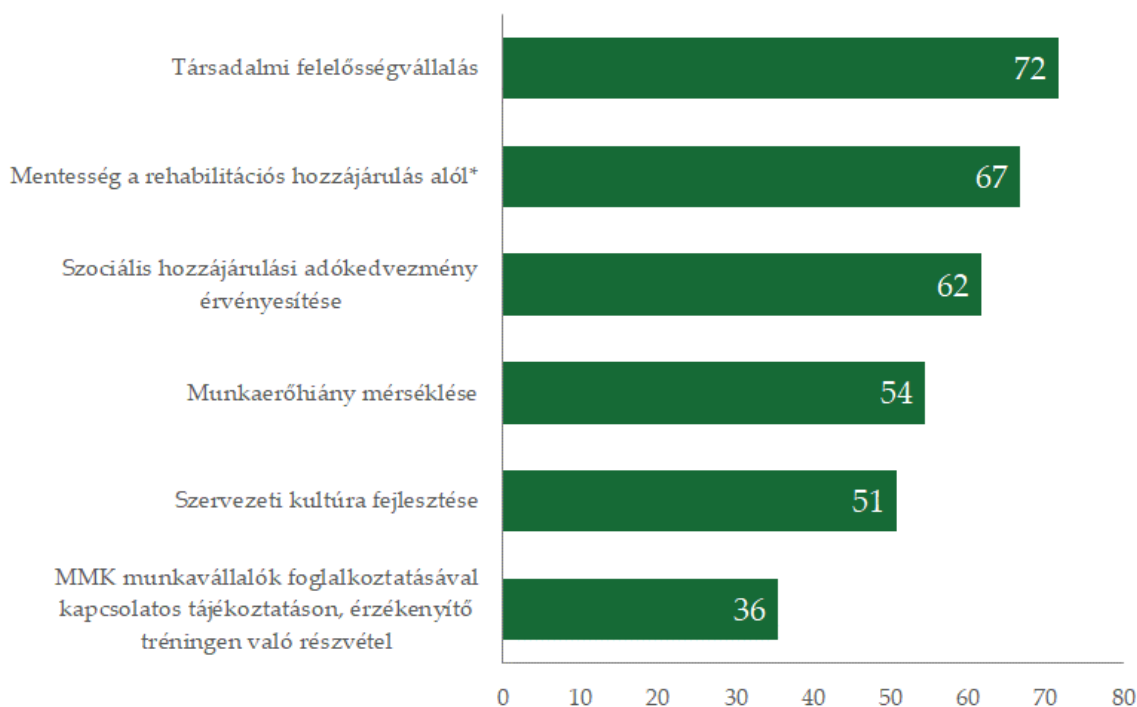
¹⁰ GVI-adatigénylés a NAV-tól (2023. 02.28.).

¹¹ Ugyanakkor csak a válaszadók 63 százaléka nyilatkozott úgy, hogy fizet rehabilitációs hozzájárulást – a két adat (63 százalék fizet hozzájárulást versus 72 százalék nem éri el a kötelező foglalkoztatási szintet) közötti csaknem tíz százalékpontos eltérés arra is utalhat, hogy nem minden cég van tisztában ezen adónem fizetésének feltételeivel.

Az adatokból továbbá látható, hogy minél több munkavállalót foglalkoztat egy vállalat, annál gyakoribb, hogy az MMK munkavállalóik aránya nem éri el az 5 százalékos kötelező foglalkoztatási szintet: a 26–49 fő közötti cégeknél ez az arány 62 százalék, míg a 250 fő feletti vállalatoknál már 89 százalék.

Azokat a cégeket, amelyek saját bevallásuk szerint foglalkoztatnak MMK munkavállalókat, megkérdeztük arról, hogy ebben milyen tényezők játszanak fontos szerepet. A társadalmi felelősségvállalást 72 százalékuk, a rehabilitációs hozzájárulás megfizetése alóli mentességet* (a 25 fő feletti cégek esetében) 67 százalékuk, a szociális hozzájárulási adókedvezmény érvényesítését pedig 62 százalékuk nevezte meg fontos motivációs tényezőnek. A munkaerőhiány mérséklését (54 százalék) és a szervezeti kultúra fejlesztését (51 százalék) a cégek mintegy fele jelölte meg, az MMK munkavállalók foglalkoztatásával kapcsolatos tájékoztatáson, érzékenyítő tréningen való részvételt viszont alig több mint harmaduk (36 százalék).

4. ÁBRA: MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰ MUNKAVÁLLALÓK JELENLEGI FOGLALKOZTATÁSÁT MOTIVÁLÓ TÉNYEZŐK, SZÁZALÉK



Forrás: GVI 2022

Kérdés: Kérem, értékelje az alábbi szempontokat a szerint, hogy mennyire játszanak fontos szerepet abban, hogy az Ön cége foglalkoztat megváltozott munkaképességű munkatársat! (1=Egyáltalán nem fontos, 5=Nagyon fontos)

Megjegyzés: A válaszadók több válaszlehetőséget is megjelölhettek. Az ábra a fontos (4) és a nagyon fontos (5) válaszok összesített arányát mutatja. *A „rehabilitációs hozzájárulás alóli mentesség” aránya csak a legalább 26 főt foglalkoztató cégekre vonatkozik.

N=1234–1397

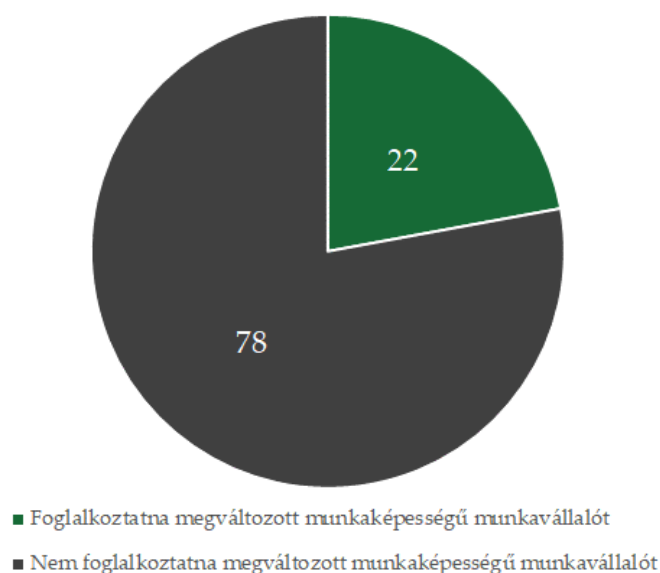
Súlyozás: a válaszoló vállalatok mintája reprezentatív a vállalatméret, a régió és a gazdasági ágak szerint az alkalmazásban állók számára vonatkozóan.

Létszámkategóriánként vizsgálva az egyes tényezők szerepét, kirajzolódott, hogy a társadalmi felelősségvállalás, a szervezeti kultúra és az érzékenyítő tréningek, azaz a nem gazdasági tényezők jelentősége a vállalatméret növekedésével párhuzamosan emelkedett: a 250 fő feletti nagyvállalatoknál ezeket a cégek 78 százaléka, 59 százaléka, illetve 43 százaléka jelölte meg, messze meghaladva ezzel az átlagot. Ágazati bontásban érdemes kiemelni, hogy a munkaerőhiány mérséklése elsősorban a szolgáltatások (61 százalék) és a kereskedelem (58 százalék) területén tekinthető kiemelt motivációs tényezőnek, ezekben a szektorokban tehát a krónikus munkaerőhiány leküzdésének egyik eszköze az MMK munkavállalók alkalmazása.

A REHABILITÁCIÓS FOGLALKOZTATÁS AKADÁLYOZÓ TÉNYEZŐI ÉS LEHETSÉGES ÖSZTÖNZŐI

A jelenleg még egyetlen MMK munkavállalót sem foglalkoztató cégek 22 százaléka vélekedik úgy, hogy a jövőben elképzelhető, hogy élni fog ennek a lehetőséggel. Az erre való hajlandóság a vállalatméret növekedésével párhuzamosan emelkedik: míg a 10–25 fős cégeknek csupán a 20 százaléka gondolja így, a 250 fő feletti nagyvállalatok esetében az arányuk már 32 százalék. Ágazati bontásban a rehabilitációs foglalkoztatástól nem elzárkózók aránya a szolgáltatások területén (29 százalék) és mezőgazdaságban (25 százalék) a legmagasabb, az építőiparban (13 százalék) és a kereskedelemben (16 százalék) pedig a legalacsonyabb.

5. ÁBRA: A REHABILITÁCIÓS FOGLALKOZTATÁSBAN JELENLEG NEM RÉSZT VEVŐ CÉGEK MMK MUNKAVÁLLALÓK FOGLALKOZTATÁSÁRA VALÓ HAJLANDÓSÁGA, SZÁZALÉK



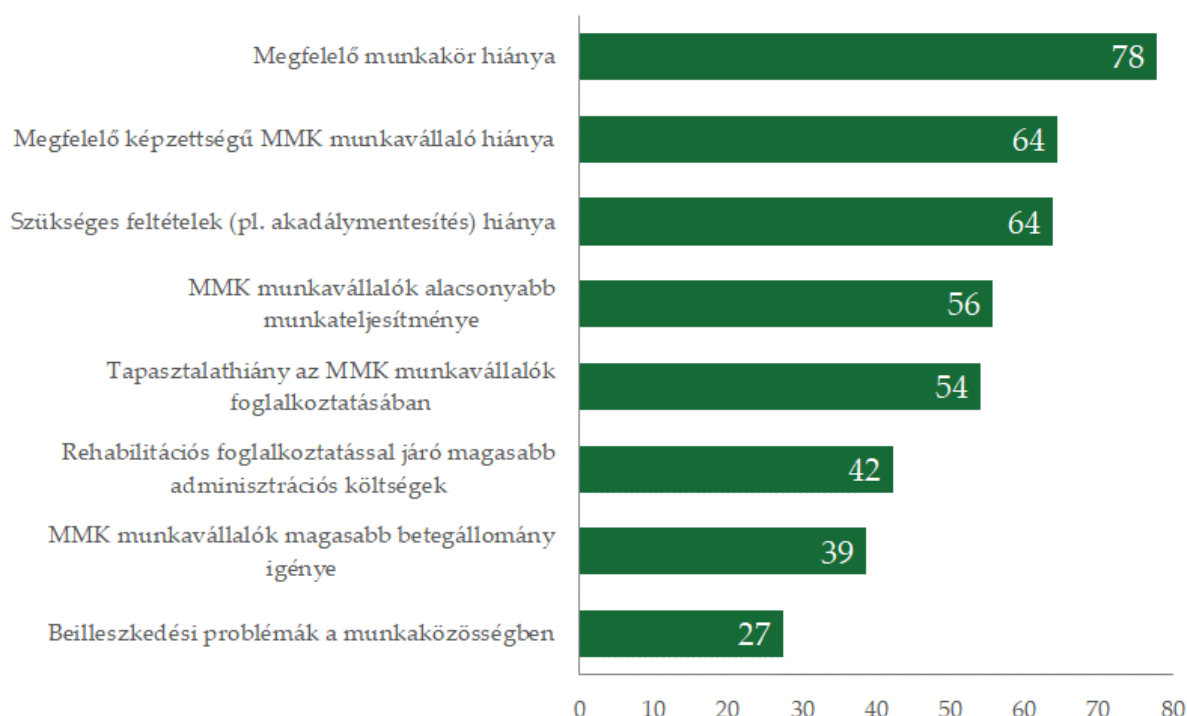
Forrás: GVI 2022

N=2443

Súlyozás: a válaszoló vállalatok mintája reprezentatív a vállalatméret, a régió és a gazdasági ágak szerint a regisztrált vállalkozások számára vonatkozóan.

Ezekről a vállalkozásoktól megkérdeztük, milyen okok miatt nem foglalkoztatnak jelenleg MMK munkavállalókat. A cégek több mint háromnegyede (78 százalék) jelölte meg okként a megfelelő munkakör hiányát, és mintegy kétharmaduk (64–64 százalék) véli úgy, a rehabilitációs foglalkoztatáshoz szükséges feltételek (pl. akadálymentesítés, mentor) és a megfelelő képzettségű MMK munkavállalók is hiányoznak hozzá. A cégek valamivel több mint fele, 56 százaléka gondolja azt, hogy alacsonyabb az MMK munkavállalók munkateljesítménye, de hasonló arányban (54 százalék) számoltak be arról is, hogy nincsen elegendő tapasztalatuk a rehabilitációs foglalkoztatást illetően. Megjegyzendő, hogy a mezőgazdasági cégek a többi ágazattal összehasonlítva jelentősen alacsony arányban jelölték meg az összes tényezőt.

6. ÁBRA: MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰ MUNKAVÁLLALÓK FOGLALKOZTATÁSÁT AKADÁLYOZÓ TÉNYEZŐK, SZÁZALÉK



Forrás: GVI 2022

Kérdés: Az alábbiak közül milyen okok hatása, hogy nem foglalkoztat megváltozott munkaképességű munkavállalót az Ön cége jelenleg? (van hatása; nincs hatása)

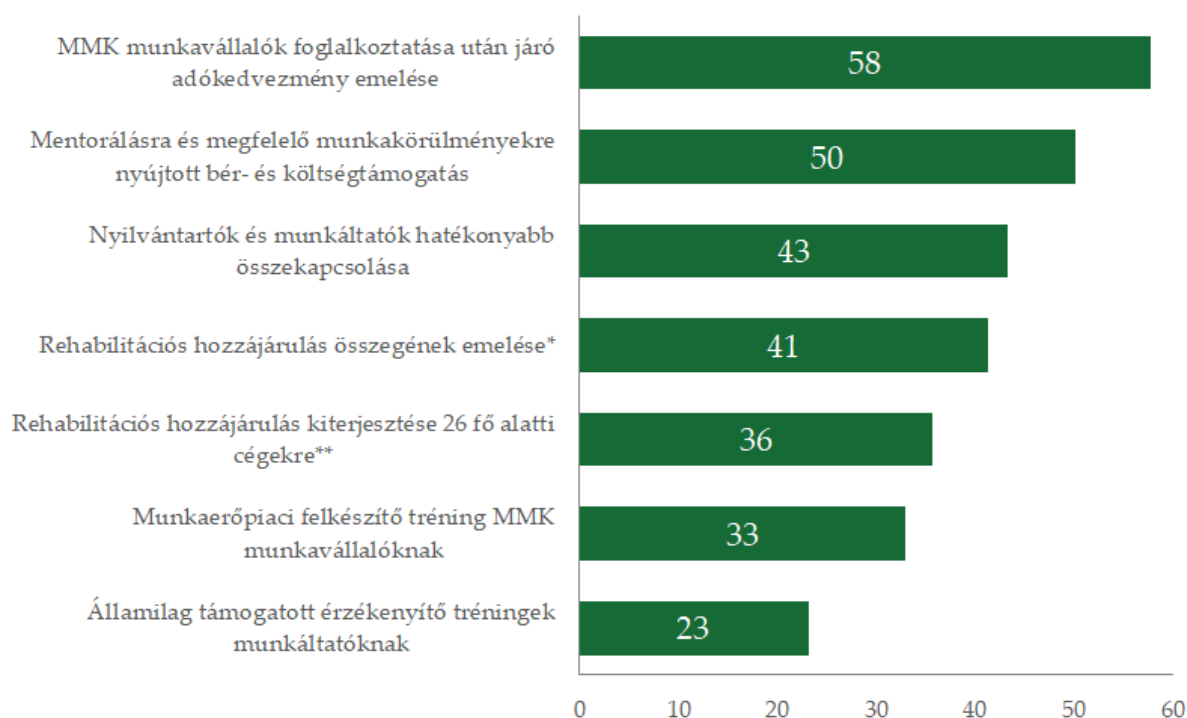
N=1464–1766

Súlyozás: a válaszoló vállalatok mintája reprezentatív a vállalatméret, a régió és a gazdasági ágak szerint az alkalmazásban állók számára vonatkozóan.

A teljes mintában vizsgáltuk azt is, hogy a vállalkozások szerint mely intézkedések segítenék elő azt, hogy a jelenleginél több MMK munkavállalót foglalkoztassanak. A rehabilitációs foglalkoztatás esetén igénybe vehető adókedvezmény emelését említették a cégek a legnagyobb arányban (58 százalék), nem sokkal maradt el tőle a mentorálásra és a megfelelő munkakörülményekre nyújtott bér- és költségtámogatás

(50 százalék), a harmadik helyen pedig az MMK munkavállalókat nyilvántartó szervezetek és a munkáltatók hatékonyabb összekapcsolása (43 százalék) áll. A rehabilitációs hozzájárulás összegének emelését* a (25 fő feletti) vállalatok mintegy 41 százaléka tartaná ösztönző tényezőnek, míg a hozzájárulás kiterjesztését a 26 fő alatti cégekre** a (26 fő alatti) cégek 36 százaléka. Az MMK munkavállalók munkaerőpiaci felkészítő tréningjeit a vállalatok alig egyharmada, az államilag támogatott érzékenyítő tréningeket pedig kevesebb mint negyede tartaná jelentős segítségnek.

7. ÁBRA: MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰ MUNKAVÁLLALÓK JÖVŐBELI FOGLALKOZTATÁSÁT SEGÍTŐ TÉNYEZŐK, SZÁZALÉK



Forrás: GVI 2022

Kérdés: Mennyire segítenék elő az alábbi intézkedések azt, hogy az Ön cége a jelenleginél több megváltozott munkaképességű munkavállalót alkalmazzon? (1= Egyáltalán nem segítené elő, 5 = Nagy mértékben elősegítené)

Megjegyzés: A válaszadók több válaszlehetőséget is megjelölhettek. Az ábra az elősegítené (4) és a nagy mértékben elősegítené (5) válaszok összesített arányát mutatja. *A „rehabilitációs hozzájárulás összegének emelése” válaszlehetőség aránya csak a legalább 26 főt foglalkoztató cégekre vonatkozik. **A „rehabilitációs hozzájárulás kiterjesztése 26 fő alatti cégekre” válaszlehetőség aránya csak a 26 fő alatti cégekre vonatkozik.

N=2930–3180

Súlyozás: a válaszoló vállalatok mintája reprezentatív a vállalatméret, a régió és a gazdasági ágak szerint az alkalmazásban állók számára vonatkozóan.

Végül említést kell tennünk arról, hogy az MMK munkavállalók foglalkoztatásában jelentős segítséget nyújthatnak a rehabilitációs mentorok is,¹² létszámuk ráadásul beszámítható az ötszázalékos kötelező foglalkoztatási szintbe, amennyiben mentori feladataik ellátására szánt munkaidejük a munkaszerződésük szerint eléri a napi 4 órát. Mindezek ellenére a rehabilitációs foglalkoztatásban résztvevő cégeknek mindösszesen a 8 százaléka foglalkoztat mentort, túlnyomó többségük 1 főt.

¹² Fő tevékenységei a mentoroknak: a munkahelyi környezetbe történő beilleszkedés elősegítése, a betanítás, a munkahelymegtartás segítése, egyéb, az MMK személy beilleszkedését, munkahelyének megtartását segítő tevékenység.

MELLÉKLET

A LEGALÁBB 10 FŐT FOGLALKOZTATÓ CÉGEK LÉTSZÁMKATEGÓRIA, GAZDASÁGI ÁGAZAT ÉS TULAJDONSZERKEZET SZERINTI SÚLYOZATLAN MEGOSZLÁSA A 2022. ŐSZI „RÖVIDTÁVÚ MUNKAERŐPIACI PROGNOZIS” KUTATÁSBAN

		Súlyozatlan elemszám
Létszámkategóriák (N=4385)	10–25 fő	1589
	26–49 fő	1020
	50–249 fő	1345
	250 fő felett	431
Gazdasági ágazatok (N=4387)	Mezőgazdaság	292
	Feldolgozóipar	1711
	Építőipar	407
	Kereskedelem	780
	Szolgáltatások	1197
Tulajdonszerkezet (N=4124)	Tisztán hazai tulajdon	3465
	Külföldi (rész)tulajdon	659

Forrás: GVI 2022